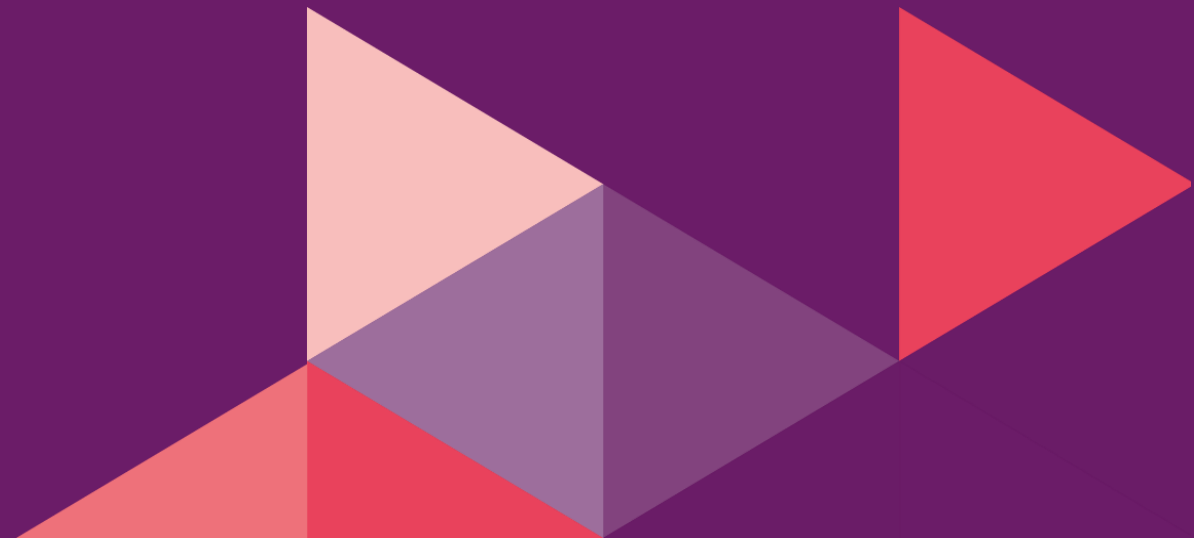
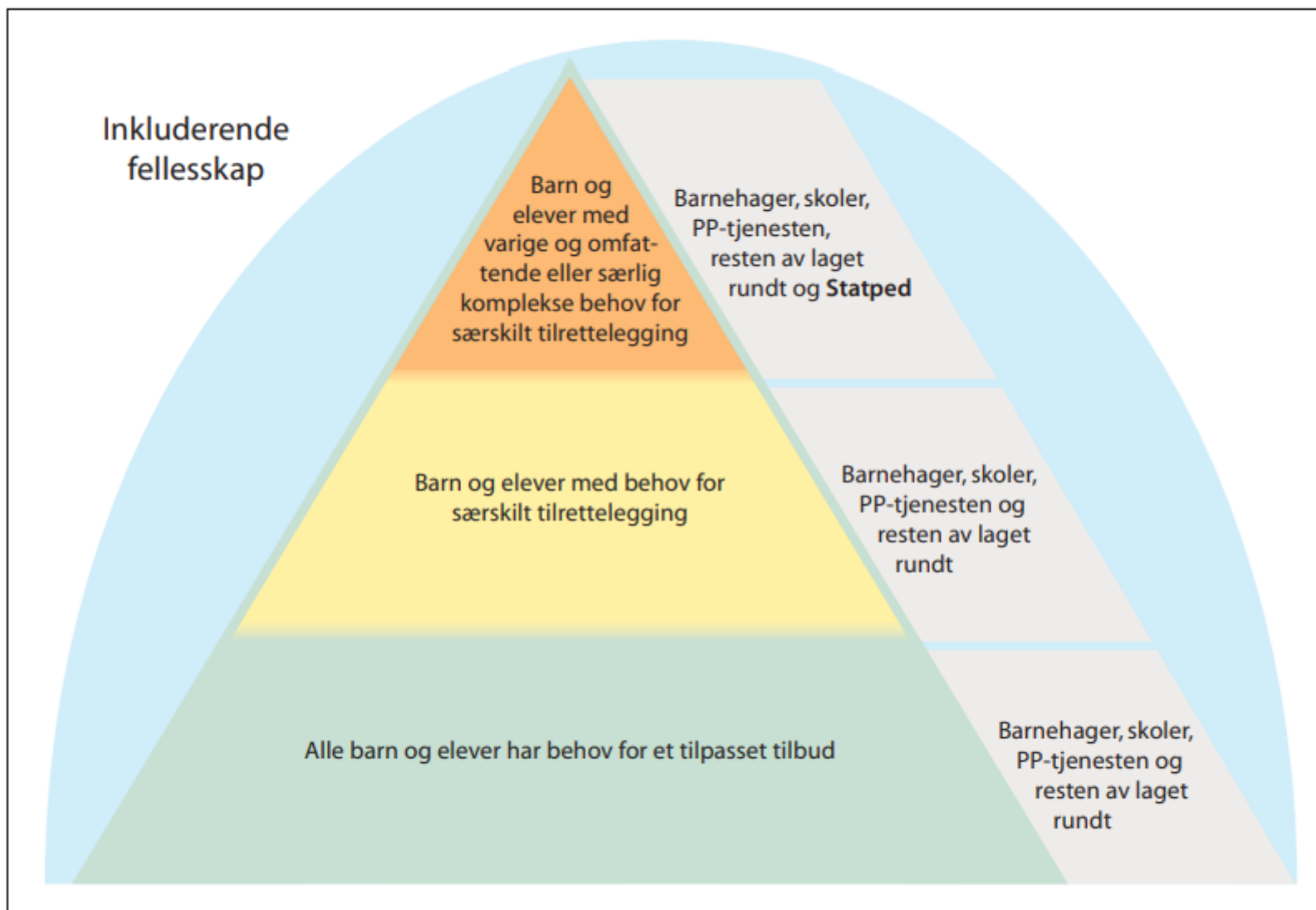

Tidlig innsats og inkludering, sett i lys av språkvansker

Hilde Terese Wahl

Statped midt

Figur 7.1 Innsats rettet mot tre nivåer av behov

Tidlig innsats

To nivå:

- Forebygge og oppdage tidlig → innsats (Tidlig avdekke)
- Oppdage vansker sette → innsats tidligst mulig (Tidlig på)

Tidlig innsats krever at vi har kompetanse til å

1. Oppdage og gjenkjenne
2. Tilrettelegge og implementere
3. Vurdere og revidere

Inkludering er å legge til rette for:

- Fellesskap
- Deltakelse
- Medvirkning; mulighet til å bli hørt og påvirke egen situasjon
- Sosialt og faglig læring og utvikling

Barnets stemme – FNs barnekonvensjon

- Hvordan få frem barnets stemme når barnet har språkvansker/kommunikasjonsvansker?

Språkvansker - begrepsavklaring

- ❖ **Vedvarende** vansker som har konsekvenser for **sosial deltagelse** og **skolegang**.
- ❖ Vansker i **ulik grad** og på **ulike språkområder**.
- ❖ **Prognose** varierer med alder. Det er ofte vanskelig å si noe om prognose til barn under 3 år.
- ❖ Språkvansker hos norske **4-åringer** ser ut til å kunne vedvare, og særlig vansker som berører sammensatte språkområder.

Historisk oversikt

1981

- Stark & Tallal: **Specific language deficit**
- Leonard: **Specific language impairment**
- (spesifikke språkvansker)

2017

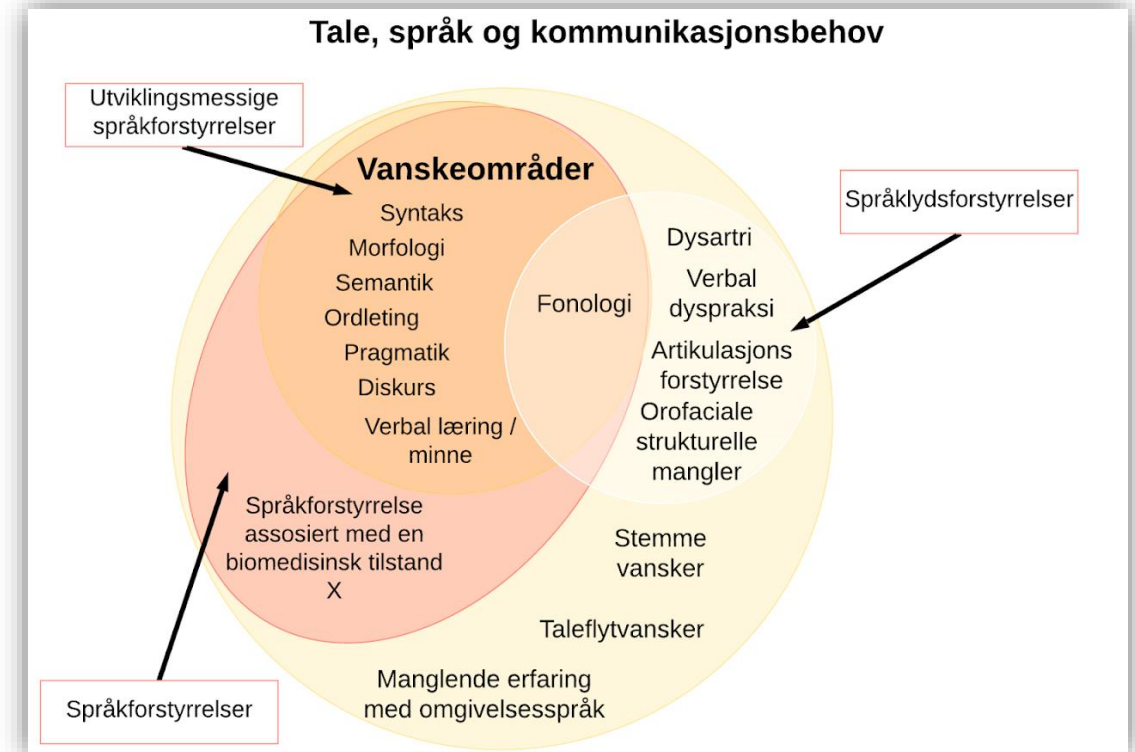
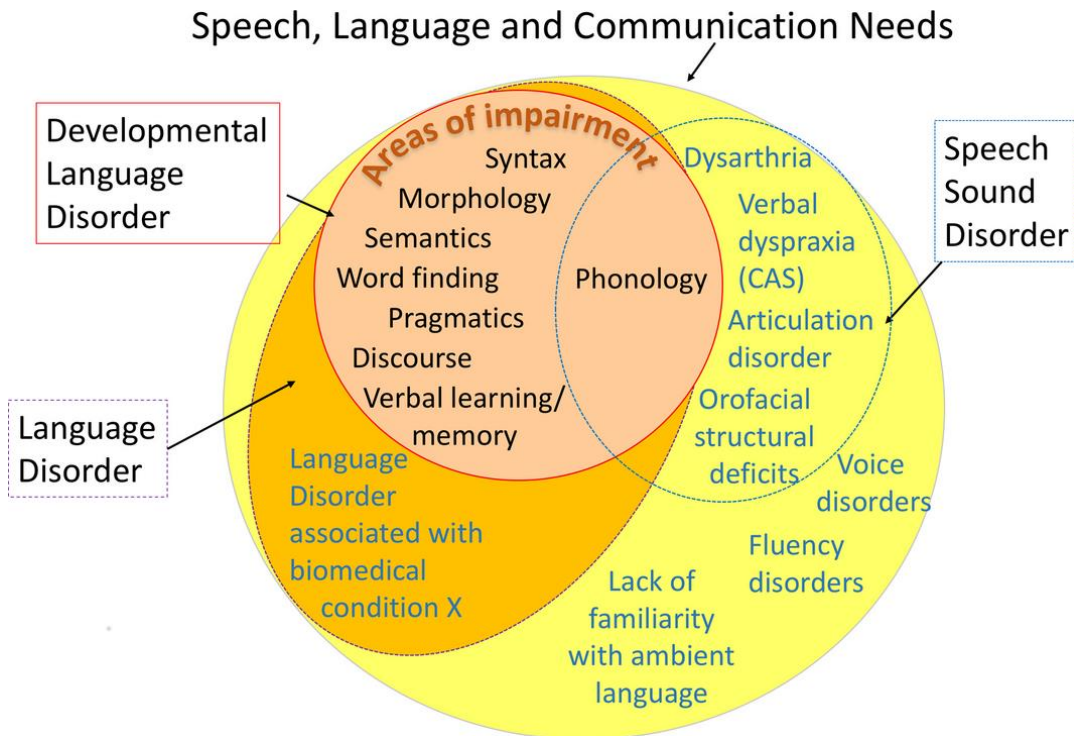
- Bishop og CATALISE consortium
- **Developmental language disorder**
- Utviklingsmessige språkforstyrrelser (2019-)

(Leonard 1998; Paul, Norbury & Gosse 2018)

Språkvansker – ny forståelse

Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology (Bishop et al. 2017)

Norsk versjon av modellen fra Bishop, D.V., Snowling, M.J., Thompson, P.A., Greenhalgh, T. and (2017), Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. J Child Psychol Psychiatr, 58: 1068-1080. doi:[10.1111/jcpp.12721](https://doi.org/10.1111/jcpp.12721)

Journal of Child Psychology and Psychiatry
 Volume 58, Issue 10, pages 1068-1080, 30 MAR 2017 DOI: 10.1111/jcpp.12721
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcpp.12721/full#jcpp12721-fig-0002>

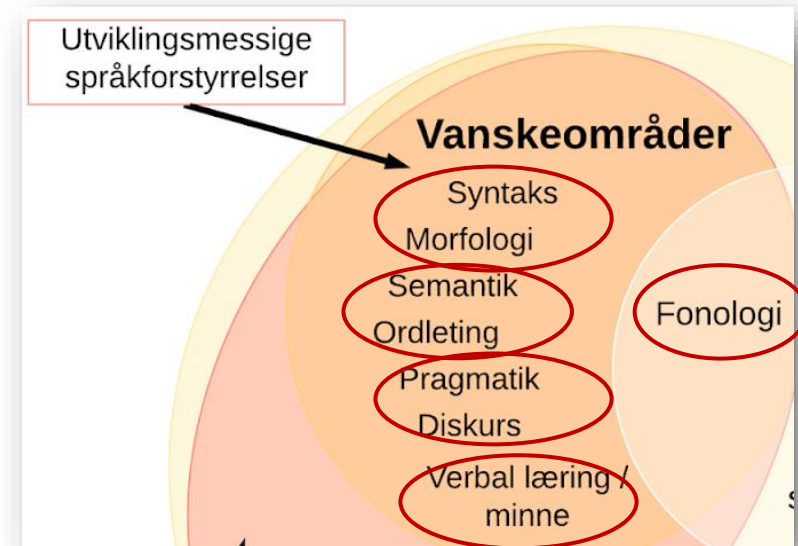

Utviklingsmessige språkforstyrrelser

utgangspunkt for diagnose (Bishop et al. 2017)

Diagnose:

- vansker i to av fem språkkomponenter
- «cut-off» på 1.5 SD

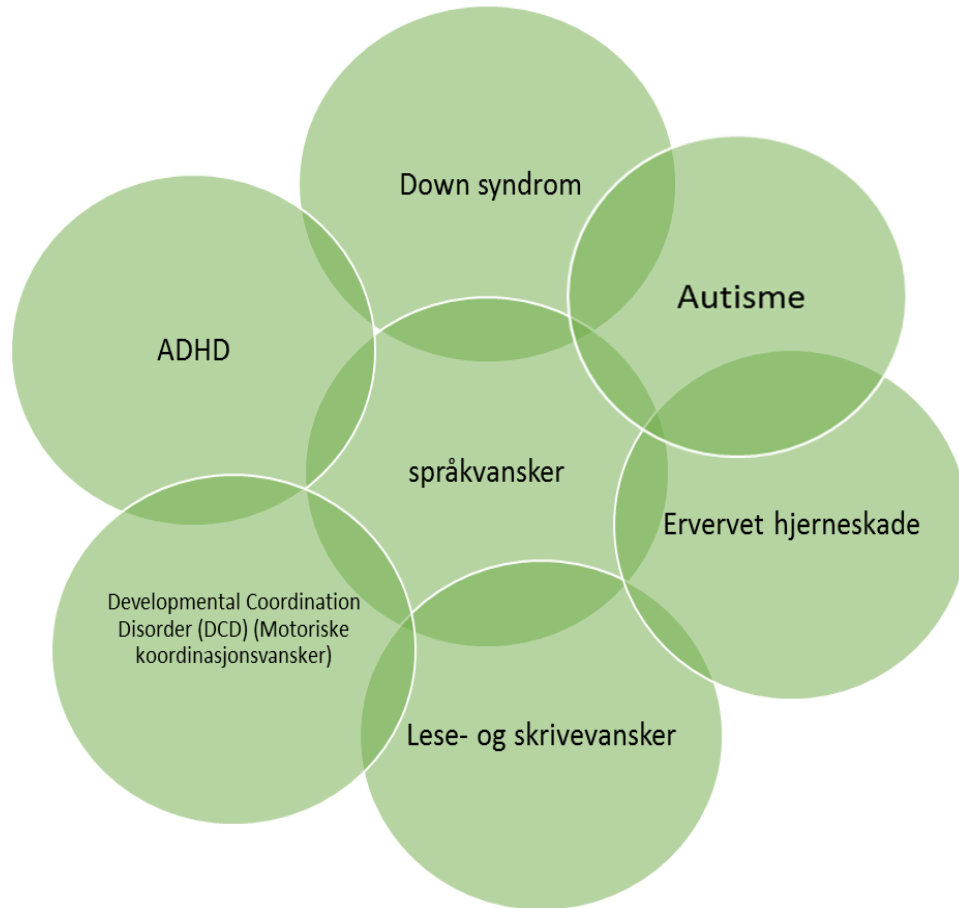

NB! Catalise Norge skal komme fram til en konsensus om kriterier

IQ-diskrepans

- ✓ Ingen forskjeller mellom dem med gjennomsnittlig og lav gjennomsnittlig NVIQ skåre i alvorlighetsgrad når det gjaldt språkvansker, sosiale, emosjonelle og atferdsmessig problemer eller behov for opplæring

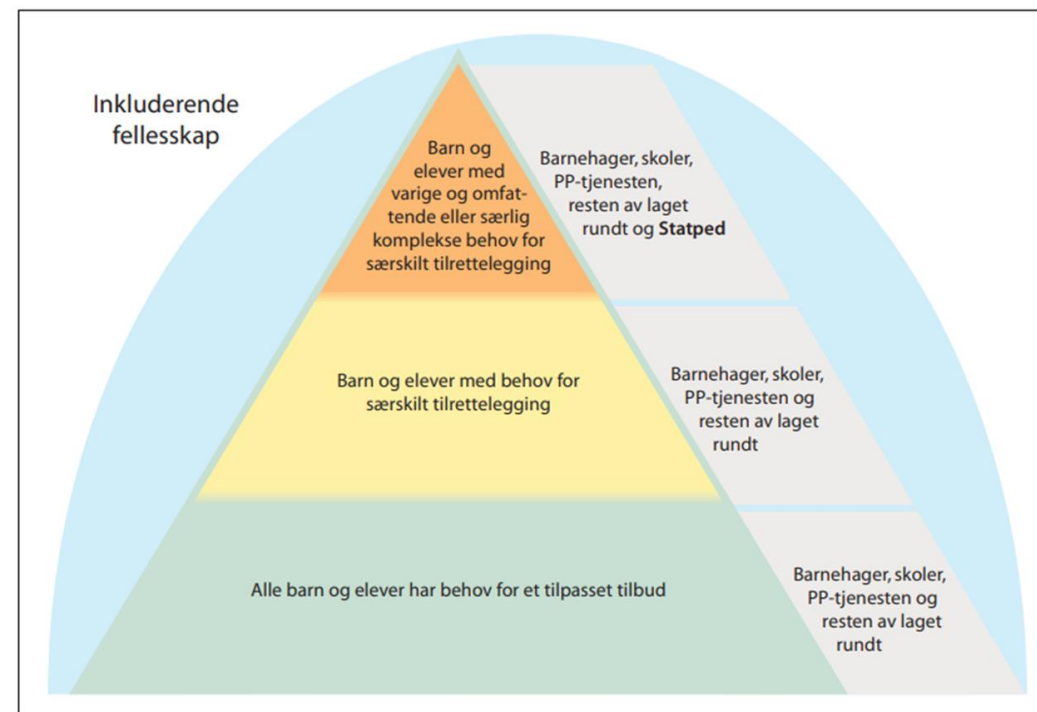
Språkvansker og andre vansker

- ✓ Sameksistens med andre vansker
  - oppmerksomhetsvansker
  - motoriske vansker
  - talevansker
  - lese-skrivevansker
  - sosiale- og emosjonelle vansker
  - adferdsmessige vansker
  - m.fl.

- ✓ **Rene språkvansker er sjeldne!**

De fleste barn med språkvansker har sameksisterende vansker

Tiltak med utgangspunkt i kartleggingsresultater

Figur 7.1 Innsats rettet mot tre nivåer av behov

Noen overordnede prinsipper for tiltak

- ❑ Tidlig hjelp er god hjelp! Ikke vent og se!
- ❑ Gode språkmodeller
- ❑ Prioritere tiltak – Hva er de viktigste innsatsområdene for dette barnets daglige fungering? Tydelige delmål og mål med tiltakene.
- ❑ Hjernen lærer best ved en viss intensitet, hyppighet og repetisjon!
Systematikk, systematikk og systematikk!

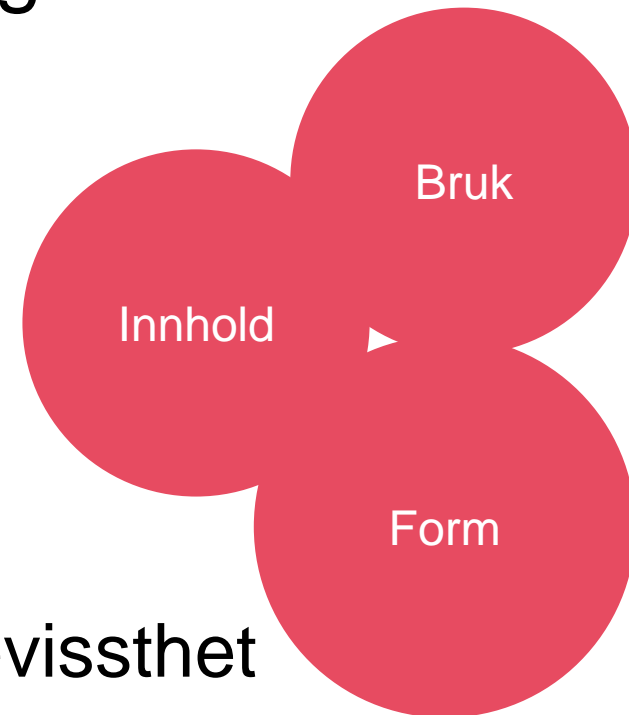
Systematisk språkarbeid i barnehagen bør omfatte:

Høytlesning

Dialog

Arbeid med ord og begreper

Arbeid med språklig og fonologisk bevissthet

Sammenhenger språkvansker og lese-/skrivevansker

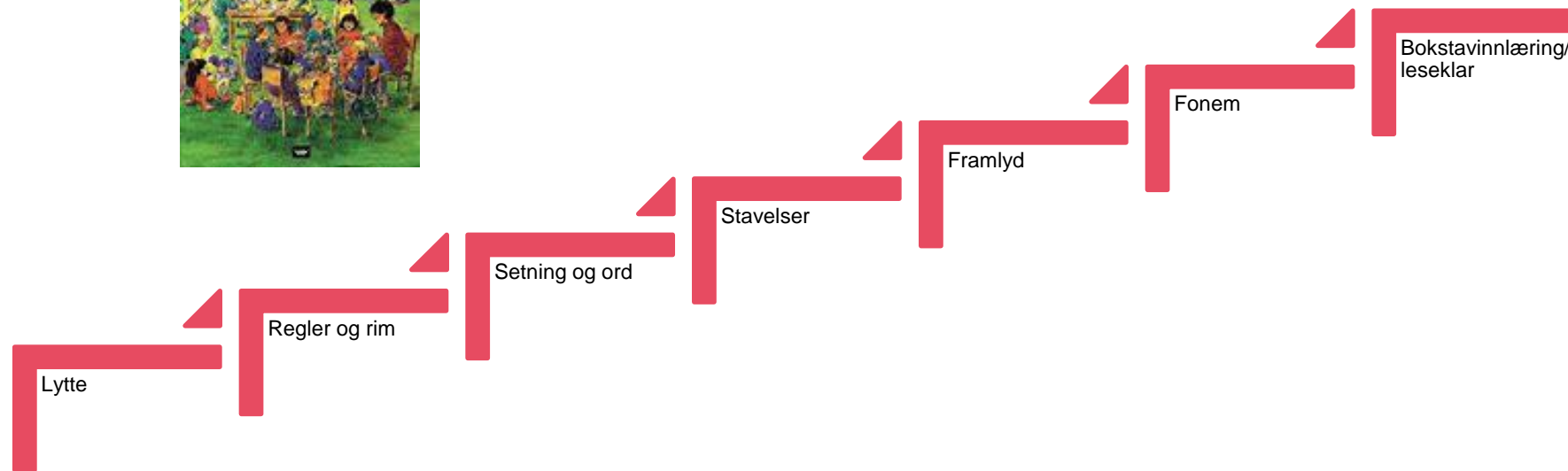
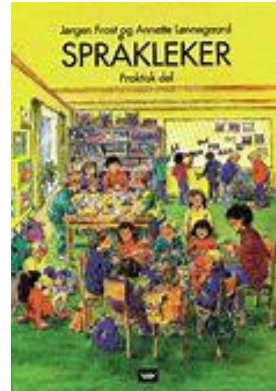
Fonologisk bevissthet – språkforståelse

Lesing = avkoding x forståelse

Strukturert arbeid med språklig bevissthet

(Frost, 2003)

Språklig bevissthet

Tre nivåer av ordlæring

- ▶ **Nivå 3, dybdelæring av ord og bakenforliggende innhold**
  - ▶ Øke dybde og presisjon av kunnskap for nye ord og begreper. Eks. kunne avgrense ordet fra andre lignende ord eller gi en dypere forklaring av ordet i bruk. Finjustere semantikk og øke begrepskunnskap.
- ▶ **Nivå 2, øke kunnskap om enkeltord**
  - ▶ Gjennom egenstudier og effektive strategier i forbindelse med lesing og opplæring. Eks definere eller gi et enkelt eksempel, bruke ordet i riktig sammenheng.
- ▶ **Nivå 1, læring av høyfrekvente ord**
  - ▶ Bygge ut bredde og dybde av ordkunnskap gjennom erfaringer med rikt verbalt og skriftlig språk. Bygge opp bevissthet og nysgjerrighet når det gjelder ord. Eks. kunne forstå ordet i en passende kontekst.

Eks. Stahl og Nagy 06

Emosjonelle vansker/ psykisk helse

- **Barn og unge viser forhøyede symptomer** på sosiale-, emosjonelle- og atferdsproblemer i forhold til jevnaldrende
- **Folkehelseproblem** assosiert med økt risiko for å mislykkes på skolen, arbeidsledighet, sosiale-, emosjonelle- og atferdsmessige vansker
- Ca 2 barn i hver klasse på 30 elever vil ved skolestart kunne erfare språkvansker store nok til å **hindre akademisk fremgang**

«Problems in understanding or producing language are among the most frustrating and isolating handicaps that a child can experience»
(Hulme & Snowling, 2009)

Beskyttende faktorer

Mestringstro

- ✓ Ha tro på egne evner til å mestre både faglig og sosialt
- ✓ Mestring på andre arenaer
- ✓ God selvfølelse – «jeg duger som jeg er»

Sosialstøtte

- ✓ Gode venner: buffer mot det meste
- ✓ Det å ha noen å dele tanker og følelser med og være en del av et fellesskap
- ✓ Godt forhold til og støtte fra familien
- ✓ Noen som kjenner en, bryr seg om en, vil passe på en om det trengs NB! Også en voksen i barnehage/skole!